

Geloven in Groen

Groene Bruggen Bouwen tussen Gebedshuizen

Op 12 februari 2020 vond de afsluiting plaats van het lofC-project 'Geloven in Groen' in de Anware-E-Mustafa Moskee, Den Haag. Het was de laatste in een reeks van negen bijeenkomsten over duurzaamheid en spiritualiteit. Verdeeld over een periode van meer dan drie jaar ontmoetten vertegenwoordigers van een Hindoe tempel (*mandir*), van kerken en moskeeën elkaar om duurzame ideeën uit te wisselen.

Nadrukkelijk kwam de spiritualiteit aan de orde van waaruit mensen zich inzetten voor een leefbare aarde. Er kwamen experts te spreken over isolatie, infraroodverwarming, slimme meters, en meer. Daarnaast gaf dit super diverse gezelschap elkaar praktische tips om dicht bij huis de klimaatverstoring tegen te gaan, vandaar de projectnaam 'Geloven in Groen'.

Van Top naar Kring

De Klimaattop van Parijs vormde de aanleiding voor de gemeente Den Haag om zogenaamde duurzaamheidskringen op te zetten, met als doel de CO₂-uitstoot te verminderen. Na een Kring van Haagse musea en architectenbureaus, vond de wethouder duurzaamheid dat ook de Haagse gebedshuizen aan zo'n Kring zouden kunnen geloven. De gemeente Den Haag kwam terecht bij lofC. Bij lofC ging een team aan de slag met het opzetten van de Kring gebedshuizen. Rudy van de Aar en Mohammed Kechouh waren net terug van een fietstocht van Maassluis naar Mekka om plastic flessen te rapen op een belangrijke berg daar. Samen met Laura Reijnders en andere lofC-medewerkers namen Rudy en Mohammed de groene handschoen op. Twee keer was de wethouder op bezoek om de groep te ontmoeten en technische maatregelen te helpen financieren.

Groene Karavaan

Begin 2017 voerde een technische partner van het project bij 20 gebedshuizen een *Quick Scan* uit. Een soort 'nulmeting', zeg maar, waarbij de energie-lekken en -gebreken van de verschillende gebedshuizen in beeld zijn gebracht.

In een overzicht konden de gebouwen worden vergeleken en leerden de gebedshuizen van elkaars aanpassingen om warmte vast te houden en energie te besparen. Zo trokken zij als groep van Indonesische en

Marokkaanse moskeeën naar kerken en kapellen, en van *mandir* naar de Surinaams-Pakistaans Anware-E-Mustafa op 12 februari jl. Een groene karavaan van mensen die in elkaars gebouwen kwamen, waar zij anders niet zomaar zouden aankloppen.

Sommige christenen en moslims komen niet zomaar in een beeldenrijke hindoe tempel en sommige Afrikaanse christenen trekken niet zomaar hun schoenen uit in een moskee. Toch gebeurde dat tijdens deze bijeenkomsten, omdat de gezamenlijke agenda van een gezond klimaat voor de komende generaties, de religieuze verschillen oversteeg. De Soennah moskee bijvoorbeeld zit dezer dagen weer in het beklagdenbankje, nu over buitenlandse geldstromen en invloeden.

Met de groep van Geloven in Groen werden we daar echter met alle eegards ontvangen en verbaasden we er ons over hoe ver deze moskee al is met het verduurzamen van het gebouw. Er is blijkbaar meer dan één verhaal, ander nieuws, te vertellen over zo'n organisatie.

Andere Pet

Tijdens de afsluitende netwerkbijeenkomst in februari waren behalve de gebedshuizen ook 10 seculiere organisaties aangeschoven, die zich lokaal bezighouden met duurzaamheid. Een groep buurtbewoners van de Groene Regentes bood de moskee ter plekke aan de mogelijkheden te onderzoeken het dak met 80 zonnepanelen te bedekken. Het verantwoorde voedsel werd overigens geserveerd zonder dat daar plastic aan te pas kwam. De radiatoren in de ruimte van de bijeenkomst waren op kosten van de gemeente Den Haag 'waterzijdig ingeregeld', één van de technische aanpassingen aan de gebouwen die tijdens het project is gerealiseerd. Al met al, een warme afsluiting van het project.

Namens de opdrachtgever van dit IofC-project, de gemeente Den Haag, kwam tenslotte Ron Lazaroms aan het woord. Het IofC-team werkte nauw met hem samen. 'Ik zet nu mijn ambtenarenpet af', gebaarde Lazaroms. 'Ik vond het leuk om betrokken te zijn bij dit project omdat zowel spiritualiteit als duurzaamheid de grote drijfveren zijn in mijn leven. Het project Geloven in Groen gaat over het verduurzamen van de gebedshuizen, met name het verminderen van de CO₂-uitstoot, gedragsverandering bij de bezoekers van de gebedshuizen en over religie en duurzaamheid.'

Slotakkoord

Lazaroms toespraak vatte het project treffend samen: 'Duurzaamheid lijkt vaak over techniek te gaan. Techniek die problemen oplost, die echter vaak veroorzaakt zijn door een andere techniek. Regeringsbeleid en producenten zouden volgens velen de verantwoordelijkheid moeten dragen voor de verduurzaming van het leven. Steeds meer zie ik echter dat ik moet veranderen. Dat ik de mensen om mij heen vanuit mijn hart tegemoet moet treden. Dat ik de mensen rondom mij mijn vertrouwen moet geven, waardoor zij zich geliefd en erkend voelen. Volgens mij is dit waar alle religies over spreken.'

Als ik echt kan ervaren dat er van mij gehouden wordt, dat Allah en zijn schepping van mij houden, maar ook dat ik van iedereen houd die net als ik kind van God is. Dan zie ik rondom mij liefdevolle capabele medemensen. Mensen met wie ik gezamenlijk de verantwoordelijkheid kan dragen om het leven op aarde te herstellen, zodat ik het leven kan doorgeven aan mijn kinderen en mijn kleinkinderen en zij weer aan hun kinderen.

Hoewel ik hier misschien makkelijk over spreek, voel ik mij ook een beginneling in het continue leven vanuit het hart. Toch is dit voor mij persoonlijk de belangrijkste uitdaging om het leven te behouden voor de volgende generaties. De techniek om ons leven en onze gebouwen te verduurzamen zal dan dienend zijn en ook de overheden, die wij hier zelf kiezen, zullen volgen.'

Klik [hier](#) om de hele toespraak van Ron Lazaroms te lezen.
Voor de fotoverslagen met allerhande tips rond verduurzaming en overige informatie van het project Geloven in Groen zie: <http://www.iofc.nl/geloven-groen>. Of scan onderstaande QR-code van Geloven in Groen via de app: QR-reader.

Willem Jansen
Programma coördinator lofC